

# Welsh Language Impact Assessment

## Asesiad o Effaith ar yr Iaith Gymraeg

Templed

Awst 2014

## Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg

|                                                                                                                                                            |                                                                            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|
| <b>Teitl:</b><br>Diwygio'r System Llywodraethu<br>Ysgolion: cynigion i ddiwygio a chydgrynhoi'r fframwaith sy'n rheoleiddio'r system llywodraethu ysgolion | <b>Rhif Cyfeirnod yr Asesiad</b><br><i>(I'w lenwi gan Uned y Gymraeg):</i> |
| <b>Enw'r unigolyn sy'n llenwi'r ffurflen:</b>                                                                                                              | <b>Louise Thomas</b>                                                       |
| <b>Dyddiad:</b>                                                                                                                                            |                                                                            |
| <b>Arweinydd polisi:</b>                                                                                                                                   | Tracey Jones/Steve Vincent                                                 |
| <b>Manylion cyswllt:</b>                                                                                                                                   | <b>CP2, 3ydd llawr, Craidd y Gogledd, Caerdydd</b>                         |

**Math o Raglen/Prosiect**  

|                                                  |                                               |
|--------------------------------------------------|-----------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> Polisi                  | <input type="checkbox"/> Prosiect neu raglen  |
| <input checked="" type="checkbox"/> Deddfwriaeth |                                               |
| <input type="checkbox"/> Grant                   | <input type="checkbox"/> Ymchwil, gwerthusiad |
| <input type="checkbox"/> Newid busnes            |                                               |
| <input type="checkbox"/> Seilwaith               | <input type="checkbox"/> Gwasanaethau         |
| <input type="checkbox"/> Adeiladu, Cyfalaf       |                                               |
| <input type="checkbox"/> TGCh                    | <input type="checkbox"/> Contractau, tendrau  |
| <input type="checkbox"/> Arall (Nodwch isod)     |                                               |

**Costau: Beth a ragwelir fydd cost oes gyfan y rhaglen/prosiect?**  
 Os yn llai na £25k, nid oes angen Asesiad llawn bob tro (gweler y canllawiau).

| O dan £25k               | £25 - £49k               | £50 - £249k                         | £250k - £1miliwn         | Dros £1miliwn            |
|--------------------------|--------------------------|-------------------------------------|--------------------------|--------------------------|
| <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input checked="" type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |

**O'r uchod, a oes unrhyw gostau sy'n uniongyrchol gysylltiedig â'r iaith Gymraeg?**

**Pa mor hir y disgwylir i'r rhaglen/prosiect redeg?**

| Hyd at 1 flwyddyn        | Hyd at 2 flynedd         | Hyd at 5 mlynedd         | Hyd at 10 mlynedd        | Dros 10 mlynedd          | Anhysbys                            |
|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|-------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input checked="" type="checkbox"/> |

**Dyddiadau nodedig allweddol ar gyfer y rhaglen/prosiect:**

11 Tachwedd 2016: Ymgynghori am 14 wythnos ar gynigion i ddiwygio a chydgrynhoi'r fframwaith rheoleiddio llywodraethu ysgolion.

17 Chwefror 2017: Ymgynghoriad yn cau.

20 Chwefror 2017: Ystyriaeth yn dechrau ar ymatebion i'r ymgynghoriad

1 Mehefin 2017: Gwneud a gosod y rheoliadau i ddiwygio a chydgrynhoi'r system llywodraethu ysgolion.

1 Rhagfyr 2017: Y dyddiad daw'r rheoliadau i rym i ddiwygio a chydgrynhoi'r system llywodraethu ysgolion.

1 Rhagfyr 2018: Y dyddiad arfaethedig y bydd yr holl gyrff llywodraethu ysgolion yn gweithredu o dan y rheoliadau i ddiwygio a chydgrynhoi'r system llywodraethu ysgolion.

**CAM 1: CYNLLUNIO****Beth yw nodau ac amcanion y polisi? Beth yw'r canlyniadau a ddymunir/beth sy'n angenrheidiol gan y rhaglen er mwyn iddi fod yn 'llwyddiant'?**

Ymgynghori ar gynnig i ddiwygio'r system llywodraethu ysgolion trwy adolygu a chydgrynhoi'r rheoliadau sydd ar hyn o bryd yn sail i'r fframwaith llywodraethu ysgolion yng Nghymru. Diben y newidiadau hyn yw caniatáu llywodraethu gwell a datblygu ysgolion mwy llwyddiannus, a fydd yn ei dro yn arwain at ganlyniadau gwell o ran cyrhaeddiad addysgol a lles eu disgyblion.

Er mwyn diwygio'r system llywodraethu ysgolion yng Nghymru, mae angen i ni adolygu a chydgrynhoi'r set o Rheoliadau presennol sy'n sail i'r fframwaith llywodraethu ysgolion. Mae llawer ohonynt yn hŷn na deng mlwydd oed. Y "Rheoliadau Presennol" yw:

- Rheoliadau Llywodraethu Ysgolion (Cylch Gwaith) (Cymru) 2000
- Rheoliadau Ysgolion a Gynhelir Newydd (Cymru) 2005
- Rheoliadau Llywodraethu Ysgolion a Gynhelir (Cymru) 2005
- Rheoliadau Lwfansau Llywodraethwyr (Cymru) 2005
- Rheoliadau Staffio Ysgolion a Gynhelir (Cymru) 2006
- Rheoliadau Newid Amserau Sesiynau Ysgolion (Cymru) 2009
- Rheoliadau Ffedereiddio Ysgolion a Gynhelir (Cymru) 2014

**Pa ddewisiadau polisi sydd wedi'u hystyried?**

a

**Beth fydd yr effeithiau os *na* fydd y polisi'n cael ei weithredu?****• Gwneud dim**

O dan yr opsiwn hwn ni fyddai unrhyw adolygiad o'r fframwaith sy'n rheoleiddio'r system llywodraethu ysgolion; byddai cyrff llywodraethu ysgolion yn parhau i fod yn ddarostyngedig i'r drefn bresennol o dan y Rheoliadau presennol a'r canllawiau statudol cysylltiedig.

O ganlyniad, ni fyddai cyrff llywodraethu ysgolion a gynhelir yng Nghymru yn y sefyllfa orau i

sicrhau bod eu hysgolion yn cael eu llywodraethu'n effeithiol ac yn llwyddo. Er enghraifft, byddai categorïau llywodraethwyr ysgolion yn aros fel y maent, fel y byddai cyfansoddiad cyrff llywodraethu a thelerau swydd llywodraethwyr. O ganlyniad ni fyddai cyrff llywodraethu yn cael yr hyblygrwydd i leihau nifer eu haelodau neu i addasu yn ôl gofynion eu hysgolion.

• **Gwneud y newidiadau lleiaf posibl - Diweddaru canllawiau statudol presennol<sup>1</sup>**

O dan yr opsiwn hwn ni fyddai'r Rheoliadau presennol yn cael eu hadolygu ond byddai'r canllawiau statudol cysylltiedig, lle bo modd, yn cael eu diwygio.

Nid hwn yw'r opsiwn a ffeirir, gan nad yw adolygu'r canllawiau yn gallu gwneud iawn am beidio ag adolygu'r Rheoliadau presennol oherwydd:

- Ni all canllawiau wrth-ddweud neu newid y gofynion yn y Rheoliadau presennol
- Mae angen i gyrff llywodraethu ystyried canllawiau statudol yn unig, tra bod y gofynion yn y rheoliadau yn orfodol.

Er enghraifft, ni fyddai canllawiau yn gallu adolygu'r gofynion o ran y categorïau a thelerau swydd llywodraethwyr sydd wedi'u nodi yn y Rheoliadau presennol, neu ofynion ynghylch cyfansoddiad cyrff llywodraethu. O ganlyniad, ni fyddai gan y cyrff llywodraethu yr hyblygrwydd i gael nifer llai o aelodau ac addasu yn ôl gofynion eu hysgolion.

**A yw'r rhaglen yn dangos cysylltiad clir â strategaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer yr iaith Gymraeg - iaith fyw: iaith byw?**

Mae hyn yn berthnasol i bob corff llywodraethu ysgolion a gynhelir, gan gynnwys cyrff llywodraethu ffederal a chyrff llywodraethu dros dro mewn ysgolion newydd. Mae cyrff llywodraethu pob ysgol cyfrwng Gymraeg a gynhelir wedi'u cynnwys hefyd.

**Beth yw'r effeithiau (cadarnhaol a/neu negyddol) ar yr iaith Gymraeg yr ydych wedi'u nodi yn y cam cynllunio cychwynnol?**

h.y. siaradwyr Gymraeg, cymunedau Gymraeg, addysg Gymraeg, dysgwyr Gymraeg, gwasanaethau sydd ar gael yn Gymraeg?

Nid ydym wedi nodi unrhyw effeithiau ar yr iaith Gymraeg ar hyn o bryd, ond rydym yn ymgynghori i gael gweld p'un a ydym yn gywir.

**Pwy yw'r rhanddeiliaid? A yw anghenion siaradwyr a dysgwyr Gymraeg yn cael sylw? I ba raddau y mae siaradwyr a dysgwyr Gymraeg yn debygol o ymateb yn gadarnhaol i'r cynigion?**

Mae'r rhanddeiliaid allweddol yn cynnwys Estyn, awdurdodau lleol ac esgobaethol, sampl 10% o gyrff llywodraethu ysgolion (gan gynnwys gwahanol ysgolion ffydd a'r rheini nad ydynt yn ysgolion ffydd), y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol, Comisiynydd Plant Cymru, Comisiynydd y Gymraeg a chonsortia addysg.

<sup>1</sup> Canllaw i'r Gyfraith i Lywodraethwyr ar gael ar:

<http://gov.wales/topics/educationandskills/schoolshome/fundingschools/school-governance/schoolgovguide/?skip=1&lang=cy>

|                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Nid ydym yn credu bod ein cynigion yn effeithio ar anghenion siaradwyr Cymraeg a dysgwyr, ond rydym yn gwahodd pobl i ymateb i'n hymgyngoriad ar y mater hwn.                                                                                                                                |
| <b>Pan na chwblhawyd asesiad, neu pan na chanfuwyd effeithiau, nodwch gyfrif llawn at ddibenion cadw cofnod.</b> (Gellid defnyddio hwn yn y Tribiwnlys Iaith Gymraeg yn y dyfodol)                                                                                                           |
| Ein cynigion yw adolygu a chydgrynhoi'r fframwaith is-ddeddfwriaethol sy'n sail i lywodraethu ysgolion yng Nghymru.<br><br>Er nad ydym wedi nodi unrhyw effeithiau ein hunain, rydym yn gwahodd pobl i ymateb i'n hymgyngoriad i lywio'r gwaith o ddatblygu'r asesiad effaith hwn ymhellach. |
| <b>Pa gamau gweithredu/gwaith pellach sydd wedi'u nodi yn y cam cynllunio cychwynnol?</b><br>e.e. gofynion data, angen am adolygiad gan gymheiriaid, ymgysylltu allanol â grwpiau Cymraeg, rhestru rhanddeiliaid neu bobl i ymgynghori â nhw, cysylltu ag Uned y Gymraeg am gyngor?          |
| <b>Angen ymgynghori</b>                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>CAM 2 – NODI AC ASESU EFFEITHIAU</b>                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b><u>Crynodeb o'r Asesiad Effaith</u></b><br><b>Crynowch yr asesiad manwl a gynhaliwyd ynghyd â'r sgoriau a ddynodwyd.</b>                                                                                                                                                                  |
| <b>Effeithiau cadarnhaol:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Mae cwestiynau wedi eu cynnwys o fewn yr ymgynghoriad a bydd yr ymatebion yn cael eu dadansoddi i nodi'r effeithiau.                                                                                                                                                                         |
| <b>Effeithiau negyddol:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Mae cwestiynau wedi eu cynnwys o fewn yr ymgynghoriad a bydd yr ymatebion yn cael eu dadansoddi i nodi'r effeithiau.                                                                                                                                                                         |
| <b>Cyfleoedd i hyrwyddo'r Gymraeg e.e. statws, y defnydd o wasanaethau Cymraeg, y defnydd o'r Gymraeg o ddydd i ddydd, y defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle?</b>                                                                                                                              |
| Mae cwestiynau wedi eu cynnwys o fewn yr ymgynghoriad a bydd yr ymatebion yn cael eu dadansoddi i nodi'r cyfleoedd.                                                                                                                                                                          |
| <b>Tystiolaeth/data a ddefnyddiwyd, gan gynnwys proffil demograffig, wrth ystyried yr effeithiau:</b>                                                                                                                                                                                        |
| Mae cwestiynau wedi eu cynnwys o fewn yr ymgynghoriad a bydd yr ymatebion yn cael eu dadansoddi i nodi'r effeithiau.                                                                                                                                                                         |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Beth yw'r effaith gyffredinol debygol ar yr iaith Gymraeg os bydd y polisi hwn yn cael ei ddatblygu?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                            | Cadarnhaol: <input type="checkbox"/><br>Negyddol: <input type="checkbox"/><br>Niwtral: <input type="checkbox"/><br>Anhysbys: <input type="checkbox"/> |
| Penderfyniad yn dilyn yr Asesiad                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | 1. Dim newid sylweddol <input type="checkbox"/><br>2. Addasu'r polisi er mwyn gwella effeithiau <input type="checkbox"/><br>3. Parhau â'r polisi gyda mesurau lliniaru <input type="checkbox"/><br>4. Rhoi'r gorau i'r polisi a chael gwared arno <input type="checkbox"/> |                                                                                                                                                       |
| <p><b>Os ydych wedi ateb 2, 3 neu 4 uchod, atebwch y canlynol:</b></p> <p>Sut y byddwch chi'n ymdrin â'r effeithiau hyn er mwyn gwella'r canlyniadau i'r Gymraeg? Manylion am fesurau lliniaru/pwyntiau gweithredu/dewisiadau amgen sydd wedi'u mabwysiadu er mwyn lleihau'r effeithiau negyddol a chynyddu'r canlyniadau cadarnhaol:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                       |
| <p>Os ydych yn ymgysylltu neu'n ymgynghori, beth yw eich cynlluniau? Pa gwestiynau ydych chi'n dymuno gofyn i randdeiliaid am yr Asesiad Effaith ar yr iaith Gymraeg a materion yn ymwneud â'r Gymraeg?</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                       |
| <p>Mae'r cwestiynau canlynol wedi eu cynnwys yn yr ymgynghoriad:</p> <p>Hoffem wybod eich barn ar yr effeithiau bydd y cynigion i ddiwygio a chydgrynhoi'r fframwaith sy'n rheoleiddio'r system llywodraethu ysgolion yn eu cael ar yr iaith Gymraeg, yn benodol ar:</p> <p>i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac</p> <p>ii) ar drin y Gymraeg yn union mor ffafriol a'r Saesneg.</p> <p>Pa effeithiau yn eich barn chi fyddai yna? Sut y gallai effeithiau positif gael eu cynyddu, neu effeithiau negyddol eu lliniaru?</p> <p>Hefyd, eglurwch sut yr ydych yn credu y gellid llunio neu newid y cynigion i adolygu a chydgrynhoi'r fframwaith sy'n rheoleiddio'r system llywodraethu ysgolion er mwyn sicrhau</p> <p>i) effeithiau cadarnhaol neu effeithiau mwy cadarnhaol ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r iaith Gymraeg ac ar drin y Gymraeg yn union mor ffafriol a'r Saesneg, ac nad oes effeithiau andwyol ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r iaith Gymraeg ac o ran trin y Gymraeg yn union mor ffafriol a'r Saesneg.</p> |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                       |
| <p><b>CAM 3: CAMAU AR ÔL YMGYNGHORI A PHARATOI AR GYFER CYHOEDDI, MONITRO A GWERTHUSO</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                       |
| <p>Ar ôl ymgynghori, pa newidiadau ydych wedi'u gwneud i fynd i'r afael ag unrhyw faterion a</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                       |

|                                                                                                     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>godwyd yn ymwneud â'r Gymraeg?</b>                                                               |
| Ystyrir hyn yn dilyn yr ymgynghoriad.                                                               |
| <b>Sut byddwch yn monitro'r effeithiau parhaus wrth weithredu'r polisi?</b>                         |
| Ystyrir hyn yn dilyn yr ymgynghoriad.                                                               |
| <b>Amlinellwch sut byddwch yn parhau i nodi'r effeithiau wrth fonitro a gwerthuso yn y dyfodol?</b> |
| Ystyrir hyn yn dilyn yr ymgynghoriad.                                                               |
| <b>Unrhyw sylwadau eraill – canlyniadau gwerthusiadau rheolaidd, effeithiau sy'n dod i'r amlwg</b>  |
| Ystyrir hyn yn dilyn yr ymgynghoriad.                                                               |

#### 4. Datganiad

|                                                                                                                                                                                                     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Arweinydd polisi:</b>                                                                                                                                                                            |
| <i>*Dileer fel y bo'n briodol:</i>                                                                                                                                                                  |
| <b>*Mae'r polisi hwn / Nid yw'r polisi hwn yn effeithio ar yr iaith Gymraeg. Pan ganfuwyd effeithiau negyddol neu gyfleodd a gollwyd, mae'r diwygiadau a'r camau priodol wedi eu rhoi ar waith.</b> |
| Enw: Louise Thomas                                                                                                                                                                                  |
|                                                                                                                                                                                                     |
| Adran: Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus – Y Gyfarwyddiaeth Addysg                                                                                                                                    |
|                                                                                                                                                                                                     |
| Dyddiad(au): 7 Tachwedd 2016                                                                                                                                                                        |

|                                                                 |
|-----------------------------------------------------------------|
|                                                                 |
| Llofnod:                                                        |
|                                                                 |
| Dyddiadau adolygu: Chwefror 2017 (yn dilyn y cyfnod ymgynghori) |

| ARDYSTIAD AC ADOLYGIAD YR UWCH SWYDDOG CYFRIFOL                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| <p>Rwyf yn fodlon bod yr Asesiad o Effaith ar y Gymraeg yn adlewyrchiad cywir o'r rhaglen/prosiect yn y cam hwn o'r datblygiad. Trwy lofnodi, gallaf gadarnhau bod Safonau'r Gymraeg wedi cael y sylw priodol. Byddaf yn ail-asesu'r rhaglen/prosiect ar adegau allweddol trwy oes y rhaglen/prosiect, gan gynnwys adolygiadau polisi.</p> |                 |
| Llofnodwyd<br>(Uwch Berchennog Cyfrifol)                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Dyddiad         |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                 |
| Llofnodwyd<br>(Uwch Berchennog Cyfrifol)                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Dyddiad adolygu |
| Llofnodwyd<br>(Uwch Berchennog Cyfrifol)                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Dyddiad adolygu |
| Llofnodwyd<br>(Uwch Berchennog Cyfrifol)                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Dyddiad adolygu |